

TUULA LINNA

PROSESSIOIKEUDEN OPPIKIRJA

Alma Insights
Helsinki 2025

3., uudistettu painos

Copyright © 2025 Alma Media Finland Oy ja Tuula Linna
Yhteistyössä Juristiliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-5390-8

ISBN 978-952-14-5391-5 (verkkokirja)

Kansi: Aste Helsinki Oy, Sirpa Töyrä

Taitto: Aste Helsinki Oy, Tiina Lahdelma

Paino: Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2025

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almainsights.fi

ESIPUHE 3. PAINOKSEEN

Teoksen 2. painoksen ilmestymisestä on vierähtänyt yli kuusi vuotta. Prosessioikeuden laajalla alalla on tänä aikana tullut runsaasti lainmuutoksia ja uutta oikeuskäytäntöä on saatu.

Käsillä oleva 3. painos on – edellisten painosten tavoin – pyritty pitämään sivumäärältään suhteellisen suppeana, vaikka teos kattaa koko prosessioikeuden kentän oikeudenkäynnistä täytäntöönpanoon. Näin teos soveltuu oppikirjakäyttöön ja antaa prosessioikeudesta tiiviin ja käytännönläheisen kokonaiskuvan. Jotta tämä olisi mahdollista, karsintaa on tehty, eikä oikeustieteellistä keskustelua muiden kirjoittajien kanssa ole voitu ryhtyä käymään.

Teoksen kustantamisesta on jälleen huolehtinut Alma Insights. Kiitän suuresti kustannustoimittaja, OTK Katja Kolulaa huolellisesta työstä teoksen saattamiseksi painokuntoon.

Helsingissä 19. syyskuuta 2025

Tuula Linna

SISÄLLYS

Esipuhe 3. painokseen	V
Lyhenteet	XV
I JOHDANTO	1
1 Yleistä prosessioikeudesta	3
1.1 Oikeuksien vahvistaminen ja täytäntöönpano	3
1.2 Siviiliprosessioikeus (riita-asian oikeudenkäynti) – rikosprosessioikeus (rikosasian oikeudenkäynti)	4
1.3 Välimiesmenettely	7
1.4 Sovittelumenettelyt	9
1.5 Siviiliprosessuaalinen täytäntöönpano	11
2 Oikeudenkäynnin ja täytäntöönpanon tehtävät	14
3 Keskeiset prosessiperiaatteet	16
3.1 Yleistä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksesta	16
3.2 Tuomioistuinten riippumattomuus ja tuomarin esteettömyys	16
3.3 Kuulemisperiaate ja materiaallinen prosessinjohto	18
3.4 Perusteluvelvollisuus	19
3.5 Muutoksenhakuoikeus	20
3.6 Julkisuus	21
3.7 Rikosprosessia koskevat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin erityisperiaatteet	23
3.8 Tarkoituksenmukaisuusperiaatteet	24
3.9 Ulosoton periaatteita	27
3.10 Konkurssimenettelyn periaatteita	29
4 Prosessin toimijat	30
4.1 Asianosaiset	30
4.2 Oikeudenkäyntiasiamies ja -avustaja	34

4.3	Julkinen oikeusapu	38
	Oikeusavun saamisen edellytykset	38
	Asiat, joita oikeusapu koskee	40
	Avustajat	41
4.4	Prosessin toimijat ja tuomioistuimen istunnot	41
5	Lainkäytön organisaatio	43
6	Prosessien perussäädökset	47
II MENETTELY RIITA-ASIAN OIKEUDENKÄYNNISSÄ		51
1	Käräjäoikeuden kokoonpano ja käsittelyn päävaiheet	53
2	Oikeuspaikka, asian vireilletulo ja vastaajan vastaus	56
2.1	Oikeuspaikka	56
	Yleistä oikeuspaikkajärjestelmästä	56
	Yleinen oikeuspaikka	56
	Valinnaiset oikeuspaikat	57
	Ehdottomat oikeuspaikat	58
	Toissijaiset oikeuspaikat	59
	Oikeuspaikkasopimus	60
	Toimivallan tutkiminen	60
2.2	Haastehakemus ja asian vireilletulo	61
2.3	Kanne ja kanteiden kumulaatio	63
2.4	Vastaajan vastaus	64
3	Yksipuolinen tuomio	66
4	Käsittelyn vaiheet	68
4.1	Valmistelu	68
	Valmistelun tehtävät	68
	Kirjallinen valmistelu	69
	Valmisteluistunto	70
	Asian ratkaiseminen valmistelussa	72
4.2	Pääkäsittely	75
5	Prosessinedellytykset ja oikeudenkäyntiväite	77
6	Todistelu	81
6.1	Yleistä	81
6.2	Eräitä todistusoikeudellisia käsitteitä	83
6.3	Väittämistaakka ja todistustaakka	85
6.4	Näyttökynnys ja todistusharkinta	87

6.5	Tunnustus ja asianosaisen passiivisuus	88
6.6	Todistajat ja asiantuntijat	89
6.7	Asianosaisen kuulustelu todistelutarkoituksessa	92
6.8	Asiakirjat ja katselmus	93
6.9	Menettely todistelussa ja asiantuntijan kuulemisessa	93
6.10	Pakkokeinot	96
7	Prosessinjohto	97
8	Asian kiireelliseksi määrittäminen ja hyvityslaki	99
9	Preklusio	102
10	Kanteenmuutoskielto	105
11	Ratkaisu riita-asiassa	108
12	Oikeudenkäyntikulut	110
III MENETTELY TURVAAMISTOIMIASIASSA		115
1	Yleistä	117
2	Turvaamistoimen edellytykset, menettely ja hakijan korvausvastuu	119
3	Turvaamistoimien lajit ja täytäntöönpano	122
IV HAKEMUSASIAMENETTELY		127
1	Yleistä	129
2	Oikeudenkäymiskaaren 8 luvun suhde erityislakeihin	130
3	Menettely hakemusasiassa	132
V SOVITTELUMENETTELY JA SOVINNON VAHVISTAMINEN		137
1	Yleistä	139
2	Riita-asioiden sovittelu tuomioistuimessa	142
2.1	Yleistä	142
2.2	Sovittelun edellytykset ja soveltamisala	143
2.3	Menettely tuomioistuinsovittelussa	144
2.4	Tuomioistuimen ulkopuolisen sovinnon vahvistaminen	147
VI VÄLIMIESMENETTELY		149
1	Yleistä välimiesmenettelystä	151
2	Soveltamisala, välimiehet ja menettelyn käynnistyminen	154

3	Menettely	156
4	Välitystuomio sekä sen mitättömyys ja kumoaminen	159
5	Välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano	161
VII RIKOSASIAN OIKEUDENKÄYNTI		163
1	Syyttäjälaitos ja rikosoikeudellisen vastuun toteuttaminen	165
1.1	Syyttäjälaitoksen organisaatio ja tehtävät	165
1.2	Syyteoikeus ja -velvollisuus	168
1.3	Syyte- ja tuomitsemisoikeuden vanhentuminen	170
1.4	Poikkeukset syytepakosta	171
2	Yleistä rikosprosessista	173
2.1	Säädökset	173
2.2	Adheesioperiaate	173
3	Oikeuspaikka ja asian vireillepano	176
4	Rikosasian kirjallinen menettely	178
4.1	Yleistä	178
4.2	Kirjallisen menettelyn edellytykset	178
4.3	Menettely kirjallisessa prosessissa	180
5	Rikosasian normaalimenettely	182
5.1	Vastaus ja muu valmistelu	182
5.2	Prosessinedellytykset	183
5.3	Pääkäsittelyn kiireellisyys ja hyvityslaki	184
5.4	Pääkäsittelyn kulku	185
5.5	Kokoonpano ja äänestäminen	187
5.6	Syytteenmuutoskielto ja preklusio	189
5.7	Syytteen peruuttaminen	191
5.8	Puolustaja ja asianomistajan avustaja	192
5.9	Todistelu rikosasiassa	193
5.10	Anonyymi todistelu	198
5.11	Tuomioistuimen ratkaisu ja oikeudenkäyntiaineisto	200
5.12	Oikeudenkäyntikulut	202
6	Syyteneuvottelu	204
6.1	Yleistä syyteneuvottelusta	204
6.2	Edellytykset ja menettely	205
6.3	Tunnustamisoikeudenkäynti	207
7	Rikosasioiden sovittelu	209

VIII MUUTOKSENHAKU	211
1 Yleistä muutoksenhausta	213
2 Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen	215
2.1 Muutoksenhakuoikeus ja muutoksenhaun kohde	215
2.2 Tyytymättömyyden ilmoitus ja valituksen ajaminen perille	217
2.3 Vastavalitus	219
2.4 Jatkokäsittelylupa	221
Yleistä	221
Luvan myöntämisen perusteet	222
Luvan myöntämisen ja epäämisen seuraukset	223
2.5 Vaatimistaakka, kanteenmuutoskielto ja preklusio	224
2.6 Reformatio in pejus -kielto	227
2.7 Käräjäoikeuden tuomion lainvoima ja oikeusvoima	229
3 Menettely hovioikeudessa	231
4 Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen	235
5 Muutoksenhaku käräjäoikeudesta korkeimpaan oikeuteen: ennakkopäätösvalitus ja ennakkopäätöskysymys	238
5.1 Ennakkopäätösvalitus	238
5.2 Ennakkopäätöskysymys	240
6 Ylimääräinen muutoksenhaku	242
6.1 Yleistä	242
6.2 Tuomiovirhekan telu	243
6.3 Tuomion purkaminen	244
6.4 Menetetyn määräajan palauttaminen	247
IX ULOSOTTOMENETTELY	249
1 Perinteisestä menettelystä moderniin ulosottoon	251
1.1 Ulosotolla pitkät lainsäädännölliset perinteet	251
1.2 Luottoyhteiskunta ja sen lieveilmiöt	251
1.3 Ulosoton tehtävät	253
1.4 Ulosotto on erillistäytäntöönpanoa	253
1.5 Valtakunnallisuus	255
2 Ulosoton organisaatio ja tuomioistuinten tehtävät	256
3 Ulosoton periaatteet, edellytykset ja saatavan vanhentumisen vaikutus	259
4 Ulosotossa täytäntöön pantavat velvoitteet	263

5	Ulosottoperusteet	265
5.1	Ulosottoperusteet luetellaan ulosottokaassa	265
5.2	Kotimainen tuomio ulosottoperusteena	266
5.3	Ulkomainen tuomio ulosottoperusteena	268
6	Menettelyn päävaiheet maksuvelvoitteen täytäntöönpanossa	270
6.1	Alkuvaiheet	270
6.2	Palkan ja muun toistuvaistulon sekä veronpalautuksen ulosmittaus	271
6.3	Irtainten esineiden ja kiinteistön ulosmittaus, myynti ja tilitys	276
6.4	Ulosoton välttely	279
7	Ulosoton oikeussuojakeinot	283
X KONKURSSI		289
1	Konkurssi on markkinatalouteen kuuluva yleistytäntöönpanon muoto	291
1.1	Säädökset, velalliset ja asiamäärät	291
1.2	Konkurssin tarkoitusperät ja suhde ulosottoon	292
1.3	Konkurssilla ei ole veloista vapauttavaa vaikutusta	293
2	Konkurssin alkaminen	295
2.1	Konkurssi on tarkoitettu maksukyvyttömille velallisille	295
2.2	Konkurssin hakijan saatavan on oltava selvä	296
2.3	Konkurssihakemus ja päätös konkurssiin asettamisesta	296
3	Konkurssipesä ja siihen kuuluva omaisuus	298
4	Konkurssisaatavat	301
5	Konkurssimenettely	302
5.1	Menettelyn päävaiheet	302
5.2	Velkojilla ylin päätösvalta ja pesänhoitaja keskeinen toimija	302
5.3	Pesänhoitajan määrääminen ja kelpoisuus	304
5.4	Pesäluettelo ja velallisselvitys	305
5.5	Konkurssivalvonnat, jakoluettelo ja sovinto	306
5.6	Omaisuuksien myynti ja jako-osuuksien maksaminen	308
6	Konkurssin peruuntuminen, raukeaminen ja julkisselvitys	309

XI YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELY	311
1 Yleistä	313
2 Soveltamisala	314
3 Velkajärjestelyn hakeminen, alkamisen oikeusvaikutukset ja selvittäjän määrääminen	316
4 Velkajärjestelyn edellytykset ja esteet	319
5 Velallisen maksuvara ja maksuohjelman kesto	323
6 Maksuohjelman oikeusvaikutukset, toteuttaminen ja raukeaminen	325
 XII YRITYSSANEERAUS	329
1 Yleistä	331
2 Soveltamisala	333
3 Yrityssaneerauksen hakeminen ja alkamisen oikeusvaikutukset	334
4 Saneerauksen edellytykset ja esteet	336
5 Saneerausmenettely ja -ohjelma	338
6 Saneerausohjelman toteuttaminen ja raukeaminen sekä takaisinsaanti	341
7 Yksinkertaistettu saneerausmenettely	344
 XIII TAKAISINSAANTI	345
1 Määräpäivä ja kriittinen aika	347
2 Takaisinsaantiperusteet	349
3 Takaisinsaantikanne ja takaisinsaannin oikeusvaikutukset	351
 XIV VELKOJIENTÄ MUKAISEN MAKSUNSAANTIJÄRJESTYKSEN	355
1 Maksunsaantijärjestyksen yleisiä periaatteita	357
2 Etuoikeusjärjestys	359

XV EUROOPPALAINEN PROSESSIOIKEUS	361
1 Eurooppalainen siviiliprosessioikeus	363
1.1 Rajat ylittävä yhteistyö siviiliprosessissa	363
1.2 Yleistä siviiliprosessuaalisista EU-asetuksista	364
1.3 Bryssel I -asetus	367
Yleistä	367
Tuomioistuinten toimivalta	368
Tunnustaminen ja täytäntöönpano	370
1.4 Bryssel II -asetus	371
1.5 Eurooppalainen täytäntöönpanoperuste riitauttamattomissa asioissa (ETR-asetus)	372
1.6 Eurooppalainen maksamismääräysmenettely (EMM-asetus) ...	374
1.7 Eurooppalainen vähäisten vaatimusten menettely (EVM-asetus)	375
1.8 Maksukyvyttömyysasetus (MKA)	377
1.9 Tiliturvaamisasetus (TiliTurvA)	381
2 Eurooppalainen rikosprosessioikeus	385
2.1 Rikoksentehtäjän luovuttaminen	385
2.2 Kansainvälinen oikeusapu	390
2.3 Tuomioiden ja päätösten vastavuoroinen tunnustaminen	392
Oikeustapaushakemisto	395
Asiahakemisto	403